

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ПРОФОРІЄНТАЦІЇ В УКРАЇНІ

асп. Фінкільштейн О.В.

У світовому економічному просторі на сьогоднішній день гостро постала проблема формування, відтворення та використання трудового потенціалу, який визначається здатністю до праці кожної людини і, перш за все, залежить від вибору професії, успішності її здобуття або зміни.

Тенденції соціально-економічних перетворень в українському суспільстві зумовлюють необхідність створення відповідної системи професійної орієнтації населення, метою якої має бути сприяння переходу від подолання наслідків безробіття до його профілактики, а також розв'язання проблем зайнятості та праці.

Вирішення даного питання, безумовно, покладається, передусім, на державу, адже його розв'язання є запорукою ефективної соціальної та економічної державної політики.

Регулювання нинішньої системи профорієнтації державою здійснюється за допомогою сукупності нормативно-правових актів (Конституція України; Кодекс законів про працю; Закони України «Про зайнятість населення», «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про охорону праці», «Про сприяння соціального становлення та розвитку молоді в Україні», «Про зайнятість населення»; Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Концепції державної системи професійної орієнтації населення» тощо) та організаційної структури управління, що здійснюється на трьох рівнях: загальнодержавному, територіальному та базовому.

На загальнодержавному рівні – це Міністерства соціальної політики, освіти і науки, молоді та спорту; охорони здоров'я; оборони, внутрішніх справ, а також дорадчо-консультативний орган - Рада з питань професійної орієнтації при Кабінеті Міністрів України та інші центральні органи виконачої влади щодо працюючого та вивільнюваного персоналу.

На територіальному рівні управління системою профорієнтації забезпечують місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування.

На базовому рівні професійна орієнтація населення проводиться навчальними закладами та закладами охорони здоров'я, реабілітаційними установами, центрами зайнятості, центрами професійної орієнтації, молодіжними центрами праці, військкоматами, установами виконання покарань, підприємствами, установами та організаціями.

Відповідно до чинних нормативно-правових актів профорієнтація визначається як науково обґрунтована система взаємопов'язаних

економічних, соціальних, медичних, психологічних і педагогічних заходів, спрямованих на активізацію процесу професійного самовизначення та реалізації здатності до праці особи, виявлення її здібностей, інтересів, можливостей та інших чинників, що впливають на вибір професії або на зміну виду трудової діяльності.

Дана система включає наступні компоненти: *професійна інформація* (інформація щодо стану професій, перспективи їх розвитку, особливості побудови кар'єри, що спрямована на формування професійних інтересів та мотивації щодо вибору або зміни професії); *професійна консультація* (взаємодія між фахівцем з професійної орієнтації та особою з метою професійного самовизначення за допомогою виявлення індивідуальних психофізіологічних характеристик та у відповідності до потреб ринку праці); *професійний відбір* (система визначення ступеня придатності особисті до професії); *професійна адаптація* (досягнення відповідності професійної підготовки, особистих якостей у відповідності до вимог професії).

Представлена система діє на сьогоднішній день в Україні відповідно до чинного законодавства та реалізується вищеперерахованою управлінською державною організаційною структурою. Проте такою вона є в державних офіційних документах, а наскільки ефективна та дієва профорієнтаційна робота засвідчують реальні статистичні дані, що оприлюднюються регулярно Державною службою зайнятості.

Так в останньому звіті було оприлюднено, що станом на 1.10.2012 р. чисельність безробіття складає в середньому 1,6 млн. осіб, рівень безробіття – 7,4% економічно активного населення. Більш того, на 1.03.2013 р. кількість зареєстрованих безробітних становила 589,1 тис. осіб, 40% з яких – молодь до 35 років. Серед зареєстрованих безробітних станом на початок березня поточного року 30,0 тис. осіб проходили професійне навчання, 469,1 тис. осіб отримували допомогу по безробіттю.

Крім цього, протягом останніх 10 років в кожному звіті Державної служби зайнятості відзначається, що значною проблемою є невідповідність попиту на робочу силу та її пропозиції у професійно-кваліфікованому розрізі. Отже, наведені дані та факти демонструють щонайменше недосконалість існуючої системи профорієнтації, її формальність та в основному декларативність. Держава витрачає значні кошти на підготовку та перепідготовку кадрів, а в результаті отримує більше мільйона неконкурентоспроможних трудових ресурсів, яким має ще і виплачувати соціальну допомогу по безробіттю.

Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О. Ф. (м. Суми, 24–26 квітня 2013 р.) : у 4 т. / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : Сумський державний університет, 2013. – Т. 3. – С. 178-179.